Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (ôsma komora)

z 27. apríla 2023 *

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Ochrana spotrebiteľa – Smernica 93/13/EHS – Nekalé podmienky v spotrebiteľských zmluvách – Články 6 a 7 – Zmluvy o úvere vyjadrené v cudzej mene – Právne dôsledky vyhlásenia úverovej zmluvy za neplatnú z dôvodu nekalej povahy podmienky tejto zmluvy – Zmluvná podmienka, podľa ktorej sa prenáša kurzové riziko na spotrebiteľa“

Vo veci C-705/21,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Győri Ítélőtábla (Župný odvolací súd Győr, Maďarsko) z 10. novembra 2021 a doručený Súdnemu dvoru 23. novembra 2021, ktorý súvisí s konaním:

MJ

proti

AxFina Hungary Zrt.,

SÚDNY DVOR (ôsma komora),

v zložení: predseda ôsmej komory M. Safjan, sudcovia N. Piçarra a N. Jääskinen (spravodajca),

generálna advokátka: J. Kokott,

tajomník: A. Calot Escobar,

so zreteľom na písomnú časť konania,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

– MJ, v zastúpení: L. Marczingós, ügyvéd,

– AxFina Hungary Zrt., v zastúpení: T. L. Horváth, ügyvéd,

– maďarská vláda, v zastúpení: M. Z. Fehér a K. Szíjjártó, splnomocnení zástupcovia,

– Európska komisia, v zastúpení: N. Ruiz García a Z. Teleki, splnomocnení zástupcovia,

* Jazyk konania: maďarčina.

so zreteľom na rozhodnutie prijaté po vypočutí generálnej advokátky, že vec bude prejednaná bez jej návrhov,

vyhlásil tento

Rozsudok

1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 6 ods. 1 a článku 7 ods. 1 smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách (Ú. v. ES L 95, 1993, s. 29; Mim. vyd. 15/002, s. 288).

2 Tento návrh bol podaný v rámci sporu medzi MJ na jednej strane a spoločnosťou AxFina Hungary Zrt. (ďalej len „AxFina“) na druhej strane vo veci právnych dôsledkov vyhlásenia zmluvy o úvere vyjadrenej v cudzej mene, avšak splatnej v národnej mene, za neplatnú z dôvodu nekalej povahy zmluvnej podmienky, podľa ktorej sa prenáša kurzové riziko na spotrebiteľa.

Právny rámec

Právo Únie

3 Článok 6 ods. 1 smernice 93/13 stanovuje:

„Členské štáty zabezpečia, aby nekalé podmienky použité v zmluvách uzatvorených so spotrebiteľom zo strany predajcu alebo dodávateľa podľa ich vnútroštátneho práva, neboli záväzné pre spotrebiteľa a aby zmluva bola podľa týchto podmienok naďalej záväzná pre strany, ak je jej ďalšia existencia možná bez nekalých podmienok.“

4 Článok 7 ods. 1 tejto smernice stanovuje:

„Členské štáty zabezpečia, aby v záujme spotrebiteľov a subjektov hospodárskej súťaže existovali primerané a účinné prostriedky, ktoré by zabránili súvislému [ďalšiemu – *neoficiálny preklad*] uplatňovaniu nekalých podmienok v zmluvách uzatvorených [uzatváraných – *neoficiálny preklad*] so spotrebiteľmi zo strany predajcov alebo dodávateľov.“

Maďarské právo

5 Ustanovenie § 231 ods. 1 Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (zákon č. IV z roku 1959 o Občianskom zákonníku) v znení uplatniteľnom na spor vo veci samej (ďalej len „Občiansky zákonník“) stanovovalo, že pokiaľ nie je stanovené inak, peňažný dlh sa musí zaplatiť v mene, ktorá je zákonným platidlom v mieste plnenia záväzku.

6 Z § 232 ods. 1 a 2 Občianskeho zákonníka vyplýva, že v zmluvných vzťahoch, ak zákon nestanovuje inak, sú splatné úroky a že uplatniteľná úroková sadzba sa rovná základnej sadzbe centrálnej banky.

7 Podľa § 237 ods. 1 tohto zákonníka sa v prípade neplatnosti zmluvy musí obnoviť stav, ktorý existoval pred jej uzavretím.

8 V súlade s § 237 ods. 2 uvedeného zákonníka ak nie je možné obnoviť stav, ktorý existoval pred uzavretím zmluvy, súd môže určiť, že táto zmluva sa uplatňuje až do vydania jeho rozhodnutia. Podľa tohto ustanovenia môže byť zmluva, ktorá je neplatná, vyhlásená za platnú, ak je možné odstrániť dôvod neplatnosti. V takýchto prípadoch treba rozhodnúť o vrátení dlžného plnenia, prípadne aj bez protiplnenia.

9 Podľa ustanovení az egyes fogyasztói kölcsönszerződések devizanemének módosulásával és a kamatszabályokkal kapcsolatos kérdések rendezéséről szóló 2014. évi LXXVII. törvény (zákon č. LXXVII z roku 2014 o úprave otázok súvisiacich so zmenou meny, v ktorej sú vyjadrené určité úverové zmluvy uzavreté so spotrebiteľmi, a o pravidlách týkajúcich sa úrokov) boli zmluvy o úvere vyjadrené v cudzej mene zmenené do budúcnosti s účinnosťou od 1. februára 2015. Týmto zákonom maďarský zákonodarca okrem iného upravil prepočet nesplatených pohľadávok vyjadrených v cudzej mene na národnú menu k dátumu stanovenému zákonom a spresnil kritériá umožňujúce určiť úrokovú sadzbu uplatniteľnú v dotknutých zmluvách.

Spor vo veci samej a prejudiciálne otázky

10 Dňa 13. februára 2008 žalobkyňa vo veci samej uzavrela zmluvu o úvere a opcii s právnym predchodcom spoločnosti AxFina na účely kúpy vozidla. Skutočná výška tohto úveru bola 2 830 000 maďarských forintov (HUF) (približne 7 126 eur) s dobou splácania 120 mesiacov, pričom úroky za celú túto dobu boli stanovené vo výške 920 862 HUF (približne 2 319 eur).

11 Táto zmluva stanovovala úver vyjadrený vo švajčiarskych frankoch (CHF) a splatný v maďarských forintoch. Kolísanie výmenného kurzu medzi maďarským forintom a švajčiarskym frankom ovplyvnilo záväzok žalobkyne vo veci samej splácať úver, pričom žalobkyňa naďalej platila mesačné splátky až do augusta 2015.

12 Győri Ítélőtábla (Župný odvolací súd Győr, Maďarsko), ktorý podal návrh na začatie prejudiciálneho konania, vyhlásil uvedenú zmluvu za neplatnú z dôvodu, že v nej uvedená podmienka, podľa ktorej sa prenáša kurzové riziko na spotrebiteľa, bola nekalá.

13 Okrem toho z rozhodnutia vnútroštátneho súdu vyplýva, že podľa uplatniteľnej maďarskej právnej úpravy je predmetná zmluva o úvere takisto neplatná z dôvodu jej podmienky, podľa ktorej sa pri poskytnutí úveru uplatňuje kurz pre nákup, zatiaľ čo na účely splácania tohto úveru sa uplatňuje kurz pre predaj alebo akýkoľvek iný výmenný kurz, než je výmenný kurz stanovený pri tomto poskytnutí úveru.

14 Po vyhlásení neplatnosti tejto zmluvy vnútroštátnym súdom pokračovalo konanie na prvostupňovom súde, Szombathelyi Törvényszék (Župný súd Szombathely, Maďarsko), vo veci určenia právnych dôsledkov tohto vyhlásenia neplatnosti.

15 V rámci odvolania bola vec opätovne predložená vnútroštátnemu súdu.

16 Tento súd sa domnieva, že predmetnú zmluvu o úvere nemožno plniť tým, že sa zruší nekalá podmienka uvedená v bode 12 tohto rozsudku.

17 Pokiaľ ide o právne účinky vyhlásenia neplatnosti tejto zmluvy, uvedený súd uvádza, že maďarská judikatúra sa vo väčšine prípadov riadi názorom, ktorý prijal poradný orgán Kúria (Najvyšší súd, Maďarsko) vo svojom stanovisku z 19. júna 2019, ktoré nie je formálne záväzné.

18 Podľa tohto stanoviska jediným právnym dôsledkom, ktorý možno uplatniť v prípade, že zmluva o úvere obsahuje nekalú podmienku, podľa ktorej sa prenáša kurzové riziko na spotrebiteľa, je „vyhlásenie platnosti“ podľa maďarského práva.

19 V tejto súvislosti vnútroštátny súd vysvetľuje, že len v prípade, ak nemožno odstrániť dôvod neplatnosti zmluvy, môže súd, na ktorom prebieha konanie, vyhlásiť túto zmluvu za dočasne uplatniteľnú do dňa vydania svojho rozhodnutia, čo je nevyhnutne spojené so zánikom tejto zmluvy do budúcnosti. V tomto kontexte odstránenie dôvodu neplatnosti znamená pre spotrebiteľa odstránenie celého kurzového rizika vyplývajúceho z dotknutej nekalej podmienky (zmena úveru na maďarské forinty súdom) alebo jeho časti (stanovenie hornej hranice kurzového rizika súdom) prostredníctvom skutočnej zmeny obsahu tej istej zmluvy. Žiadny z účastníkov konania by teda nemal neprimeranú finančnú výhodu.

20 Vnútroštátny súd sa však pýta, či vzhľadom najmä na judikatúru Súdneho dvora týkajúcu sa výkladu článkov 6 a 7 smernice 93/13 je takýto prístup zlučiteľný s touto smernicou.

21 Okrem toho sa tento súd pýta na možnosť vnútroštátneho súdu vyhlásiť úverovú zmluvu obsahujúcu nekalú podmienku, podľa ktorej sa prenáša kurzové riziko na spotrebiteľa, za platnú a nahradiť túto nekalú podmienku ustanoveniami Občianskeho zákonníka, ktoré sa týkajú meny splácania úveru, platenia úrokov v zmluvných vzťahoch a určenia úrokovej sadzby.

22 Za týchto okolností Győri Ítélőtábla (Župný odvolací súd Győr) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

„1. Bránia článok 6 ods. 1 a článok 7 ods. 1 smernice [93/13] takému výkladu vnútroštátneho práva, podľa ktorého právne dôsledky neplatnosti vyplývajúcej z nekalej podmienky v zmluve uzatvorenej so spotrebiteľom, v prípade, že nekalá podmienka sa týka hlavného predmetu plnenia a v dôsledku toho zmluva (o úvere) nemôže existovať bez podmienky považovanej za nekalú, spočívajú v tom, že vnútroštátny súd po vyhlásení neplatnosti zmluvy ako celku – to znamená, že samotná zmluva ako celok nemôže byť zachovaná a nemôže mať pre spotrebiteľa záväzné právne účinky –
   a) vyhlási zmluvu za platnú, pričom zmení účtovnú menu poskytnutého úveru, ktorá predstavuje hlavný predmet zmluvy, na maďarský forint, a nahradí túto sumu denominovanú v účtovnej mene sumou vo forintoch, ktorú spotrebiteľ skutočne dostal od veriteľa, a zároveň vypočíta (nahradí) bežné úroky z takto určenej istiny iným spôsobom, ako boli vypočítané v zmluve, ktorá bola vyhlásená za neplatnú tak, aby sa ‚pôvodná‘ úroková sadzba v čase uzavretia zmluvy rovnala hodnote úrokovej sadzby medzibankového úveru vo forintoch ako referenčnej sadzby (BUBOR) platnej v čase uzavretia zmluvy, zvýšenej o úrokový diferenciál stanovený v pôvodnej zmluve (denominovanej v cudzej mene);
   b) vyhlási zmluvu za platnú, pričom stanoví hornú hranicu výmenného kurzu medzi cudzou menou a maďarským forintom, to znamená zníži kurzové riziko, ktoré spotrebiteľ skutočne znáša a ktoré vyplýva z nekalej zmluvnej podmienky, na úroveň, ktorú súd považuje za primeranú a ktorú spotrebiteľ mohol zohľadniť v čase uzavretia zmluvy, pričom úrokovú sadzbu stanovenú v zmluve ponechá nedotknutú až do dátumu konverzie na forinty, ktorý je záväzne stanovený neskorším zákonom?

2. Je z hľadiska odpovede na prvú otázku relevantné, či vyhlásenie platnosti, ktoré sa uskutoční podľa maďarského práva,

a) nastane v skutkovej situácii, keď medzi stranami ešte existuje zmluva, to znamená v situácii, keď cieľom zachovania zmluvy je umožniť, aby právny vzťah medzi stranami mohol v budúcnosti ďalej existovať prostredníctvom spätnej opravy podmienok považovaných za nekalé – pričom sa zároveň prostredníctvom upravených podmienok prepočítajú plnenia poskytnuté do tohto okamihu –, a aby tak bol spotrebiteľ chránený pred obzvlášť škodlivými dôsledkami, ktoré by vyplynuli z povinnosti okamžitého splatenia celej sumy, alebo
b) nastane v skutkovej situácii, keď medzi stranami už neexistuje zmluva, ktorá sa má v spore týkajúcom sa nekalej zmluvnej podmienky preskúmať – pretože platnosť zmluvy skončila alebo veriteľ už predtým vypovedal zmluvu z dôvodu nezaplatenia splátok alebo zaplatená suma sa považovala za nedostatočnú, alebo v každom prípade preto, že skutočný stav je taký, že ani jedna zo zmluvných strán nepovažuje zmluvu za platnú alebo už nemožno položiť otázku týkajúcu sa neplatnosti zmluvy v dôsledku rozhodnutia súdu – to znamená v situácii, keď vyhlásenie platnosti zmluvy so spätnou účinnosťou neslúži na zachovanie zmluvy v záujme spotrebiteľa, ale na urovnanie vzájomných záväzkov a ukončenie právneho vzťahu prostredníctvom opravy podmienky alebo podmienok, ktoré boli vyhlásené za nekalé?

3. V prípade kladnej odpovede Súdneho dvora na prvú otázku písm. a) a b) a tiež s prihliadnutím na aspekty uvedené v druhej otázke bránia príslušné ustanovenia smernice [93/13] v skutkovej situácii opísanej v druhej otázke písm. a) zachovaniu zmluvy až do dňa zmeny stanovenej zákonodarcom v zákone o konverzii na forint, a to nahradením [neplatných ustanovení zmluvy] zákonnými ustanoveniami, podľa ktorých:

– ak nie je ustanovené inak (čo nie je prípad prejednávanej veci), peňažné dlhy sa musia splatiť v mene, ktorá je zákonným platidlom v mieste plnenia záväzku,

– úroky sú splatné v zmluvných vzťahoch, pokiaľ zákon nestanovuje inak,

– úroková sadzba sa rovná základnej sadzbe centrálnej banky, pokiaľ zákon nestanovuje inak?“

O prípustnosti návrhu na začatie prejudiciálneho konania

23 AxFina a maďarská vláda vyjadrili pochybnosti o prípustnosti návrhu na začatie prejudiciálneho konania.

24 Podľa spoločnosti AxFina vnútroštátny súd v skutočnosti žiada Súdny dvor, aby posúdil zlučiteľnosť maďarského práva s právom Únie, čo patrí do výlučnej právomoci tohto vnútroštátneho súdu. Okrem toho položené otázky nespĺňajú požiadavky jasnosti a presnosti uvedené v článku 94 písm. c) Rokovacieho poriadku Súdneho dvora. Na jednej strane je to tak v súvislosti s dôvodmi, ktoré viedli uvedený súd k položeniu týchto otázok, a na druhej strane v súvislosti s určením relevantných pravidiel práva Únie v rámci druhej položenej otázky.

25 Maďarská vláda zastáva názor, že táto druhá otázka je hypotetická, pretože sa týka prípadu, ktorý nesúvisí s realitou sporu vo veci samej, a to prípadu, keď existuje zmluva medzi dotknutým predajcom alebo dodávateľom a dotknutým spotrebiteľom.

26 Treba pripomenúť, že na to, aby Súdny dvor mohol podať výklad práva Únie, ktorý bude pre vnútroštátny súd užitočný, z článku 94 písm. c) rokovacieho poriadku vyplýva, že návrh na začatie prejudiciálneho konania musí obsahovať uvedenie dôvodov, pre ktoré sa vnútroštátny súd rozhodol položiť otázku o výklade alebo platnosti určitých ustanovení práva Únie, ako aj súvislosti, ktoré vnútroštátny súd vidí medzi týmito ustanoveniami a vnútroštátnou právnou úpravou uplatniteľnou v spore vo veci samej (rozsudok z 31. marca 2022, Lombard Lízing, C-472/20, EU:C:2022:242, bod 27 a citovaná judikatúra).

27 Podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora prináleží len vnútroštátnemu súdu, ktorému bol spor predložený a ktorý musí niesť zodpovednosť za prijaté súdne rozhodnutie, aby s prihliadnutím na konkrétne okolnosti veci posúdil tak nevyhnutnosť prejudiciálneho rozhodnutia na vydanie svojho rozsudku, ako aj relevantnosť otázok, ktoré predkladá Súdnemu dvoru a ktoré sa považujú za relevantné. Preto, pokiaľ sa položená otázka týka výkladu alebo platnosti právneho predpisu Únie, Súdny dvor je v zásade povinný rozhodnúť, okrem prípadu, ak je zjavné, že požadovaný výklad nemá nijakú súvislosť s existenciou alebo predmetom sporu vo veci samej, ak ide o hypotetický problém alebo ak Súdny dvor nedisponuje skutkovými a právnymi podkladmi potrebnými na užitočnú odpoveď na túto otázku (rozsudok z 31. marca 2022, Lombard Lízing, C-472/20, EU:C:2022:242, bod 28 a citovaná judikatúra).

28 Rovnako z ustálenej judikatúry vyplýva, že v rámci konania upraveného v článku 267 ZFEÚ, vychádzajúceho zo zreteľného rozdelenia úloh medzi vnútroštátne súdy a Súdny dvor, jedine vnútroštátny súd je oprávnený vykladať a uplatňovať ustanovenia vnútroštátneho práva, zatiaľ čo Súdny dvor je oprávnený len rozhodnúť o výklade alebo platnosti textu Únie na základe skutočností, ktoré mu uviedol vnútroštátny súd (rozsudok z 31. marca 2022, Lombard Lízing, C-472/20, EU:C:2022:242, bod 29 a citovaná judikatúra).

29 V prejednávanej veci z rozhodnutia vnútroštátneho súdu vyplýva, že spor vo veci samej sa týka právnych dôsledkov vyhlásenia zmluvy o úvere vyjadrenej v cudzej mene, ktorá je však splatná v národnej mene, za neplatnú a že táto neplatnosť vyplýva z nekalej povahy v zmluve uvedenej podmienky, podľa ktorej sa prenáša kurzové riziko na spotrebiteľa. V tejto súvislosti sa vnútroštátny súd svojimi tromi prejudiciálnymi otázkami snaží zistiť, či je prístup spočívajúci v uplatnení stanoviska poradného orgánu Kúria (Najvyšší súd) z 19. júna 2019, podľa ktorého by vnútroštátne súdy mali takúto zmluvu vyhlásiť za platnú, a to úpravou povinností spotrebiteľa prostredníctvom zmeny jej obsahu, v súlade so smernicou 93/13.

30 Pokiaľ ide konkrétnejšie o druhú otázku, treba spresniť, že na jednej strane medzi prípadmi uvedenými v tejto otázke sa nachádza aj situácia, v ktorej už neexistuje zmluva medzi dotknutým predajcom alebo dodávateľom a dotknutým spotrebiteľom, a že na druhej strane tieto prípady dopĺňajú tie, ktoré sú uvedené v prvej otázke týkajúcej sa výkladu článku 6 ods. 1 a článku 7 ods. 1 smernice 93/13.

31 Vzhľadom na tieto skutočnosti sa nezdá, že by položené otázky boli na účely vyriešenia sporu vo veci samej irelevantné alebo že by mal nastolený problém hypotetickú povahu.

32 Preto je potrebné konštatovať, že návrh na začatie prejudiciálneho konania je prípustný.

O prejudiciálnych otázkach

33 Z návrhu na začatie prejudiciálneho konania vyplýva, že zmluvná podmienka, ktorú vnútroštátny súd kvalifikoval ako nekalú, prenáša kurzové riziko na spotrebiteľa. Podľa tohto súdu sa táto podmienka týka hlavného predmetu úverovej zmluvy, o ktorú ide vo veci samej, takže konštatovanie nekalej povahy uvedenej podmienky ho viedlo k vyhláseniu tejto zmluvy za neplatnú. Práve v tomto kontexte sa uvedený súd pýta na dôsledky, ktoré treba vyvodiť z neplatnosti uvedenej zmluvy, pokiaľ ide o obdobie od jej uzavretia 13. februára 2008 do 1. februára 2015, ktoré zodpovedá lehote stanovenej maďarskou právnou úpravou na účely prepočtu zmlúv o úvere vyjadrených v cudzej mene na národnú menu.

34 Práve vzhľadom na tieto skutočnosti je potrebné odpovedať na prejudiciálne otázky.

O prvej a druhej otázke

35 Svojou prvou a druhou otázkou, ktoré treba preskúmať spoločne, sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa článok 6 ods. 1 a článok 7 ods. 1 smernice 93/13 majú vykladať v tom zmysle, že tieto ustanovenia bránia tomu, aby v prípade, že v zmluve o úvere uvedená podmienka, podľa ktorej sa prenáša kurzové riziko na spotrebiteľa, spôsobuje z dôvodu svojej nekalej povahy neplatnosť tejto zmluvy vyjadrenej v cudzej mene – avšak splatnej v národnej mene –, bola táto zmluva vyhlásená za platnú a obsah povinností spotrebiteľa vyplývajúcich z uvedenej podmienky bol upravený prostredníctvom zmeny meny uvedenej zmluvy a úrokovej sadzby stanovenej v tejto zmluve alebo stanovením hornej hranice výmenného kurzu tejto meny.

36 Na úvod treba uviesť, že vzhľadom na nedostatok informácií v rozhodnutí vnútroštátneho súdu, pokiaľ ide o relevantnosť okolnosti – na účely odpovede na prvú a druhú otázku –, že cieľom vyhlásenia platnosti predmetnej úverovej zmluvy a úpravy záväzkov spotrebiteľa vyplývajúcich z podmienky tejto zmluvy, ktorá bola posúdená ako nekalá, je umožniť vnútroštátnemu súdu, aby upravil vzájomné povinnosti dotknutého predajcu alebo dodávateľa a dotknutého spotrebiteľa, ako aj ukončiť právny vzťah medzi nimi, nie je potrebné preskúmať tieto dve otázky z hľadiska tejto okolnosti.

37 V takomto prípade, pokiaľ ide o dôsledky konštatovania nekalej povahy zmluvnej podmienky, treba v prvom rade pripomenúť, že cieľ, ktorý sleduje normotvorca Únie v smernici 93/13, spočíva v nastolení rovnováhy medzi zmluvnými stranami s tým, aby bola v zásade zachovaná platnosť zmluvy ako celku, a nie v tom, aby boli všetky zmluvy, ktoré obsahujú nekalé podmienky, vyhlásené za neplatné (rozsudok z 31. marca 2022, Lombard Lízing, C-472/20, EU:C:2022:242, bod 54 a citovaná judikatúra).

38 Pokiaľ ide o výklad článku 6 ods. 1 smernice 93/13, Súdny dvor rozhodol, že ak vnútroštátny súd konštatuje neplatnosť nekalej podmienky v zmluve uzatvorenej medzi predajcom alebo dodávateľom a spotrebiteľom, tento súd nemôže doplniť túto zmluvu tým, že zmení obsah tejto podmienky (rozsudok z 25. novembra 2020, Banca B., C-269/19, EU:C:2020:954, bod 30 a citovaná judikatúra).

39 Zmluvnú podmienku vyhlásenú za nekalú tak treba v zásade chápať v tom zmysle, že nikdy neexistovala, takže nemôže voči spotrebiteľovi vyvolávať účinky. Konštatovanie nekalej povahy takejto podmienky súdom teda v zásade musí mať za následok navrátenie právnej a skutkovej situácie, v ktorej by sa spotrebiteľ nachádzal, ak by táto nekalá podmienka neexistovala, najmä na základe práva na vrátenie výhod, ktoré predajca alebo dodávateľ neoprávnene prijal na základe

uvedenej nekalej podmienky na ujmu spotrebiteľa (pozri v tomto zmysle rozsudok z 31. marca 2022, Lombard Lízing, C-472/20, EU:C:2022:242, body 50 a 55, ako aj citovanú judikatúru).

40 Ako totiž uviedol Súdny dvor, ak by vnútroštátny súd mohol meniť obsah nekalých podmienok uvedených v zmluve uzatvorenej medzi spotrebiteľom a predajcom alebo dodávateľom, takáto možnosť by mohla ohroziť splnenie dlhodobého cieľa uvedeného v článku 7 smernice 93/13, ktorým je zabrániť ďalšiemu uplatňovaniu nekalých podmienok v takýchto zmluvách. Táto možnosť by totiž prispela k odstráneniu odradzujúceho účinku voči predajcom alebo dodávateľom tým, že by sa takéto nekalé podmienky voči spotrebiteľovi jednoducho neuplatnili, čo by mohlo predajcov alebo dodávateľov zvádzať k používaniu týchto podmienok, keďže by vedeli, že aj keby sa malo rozhodnúť o ich neplatnosti, vnútroštátny súd by mohol zmluvu v nevyhnutnom rozsahu doplniť, takže by ich záujmy boli týmto spôsobom napriek tomu zabezpečené (pozri v tomto zmysle rozsudok z 3. marca 2020, Gómez del Moral Guasch, C-125/18, EU:C:2020:138, bod 60 a citovanú judikatúru).

41 Aby sa teda nenarušil tento cieľ, vnútroštátny súd nemôže napraviť neplatnosť zmluvy vyplývajúcu z nekalej povahy podmienky, ktorá sa v nej nachádza, tým, že vyhlási túto zmluvu za platnú a zároveň zmení jej menu a úrokovú sadzbu stanovenú v uvedenej zmluve, alebo tým, že stanoví hornú hranicu výmenného kurzu tejto meny. Takýto zásah súdu by v konečnom dôsledku viedol k zmene obsahu tejto podmienky a v dôsledku toho by bol v rozpore s judikatúrou citovanou v predchádzajúcom bode tohto rozsudku.

42 V druhom rade z judikatúry však vyplýva, že ak, ako v prejednávanej veci, musí byť predmetná zmluva o úvere zrušená v celom rozsahu po odstránení jej nekalej podmienky, takúto podmienku možno výnimočne odstrániť a nahradiť ustanovením vnútroštátneho práva dispozitívnej povahy alebo uplatniteľným v prípade súhlasu zmluvných strán. Takáto možnosť je obmedzená na prípady, keď by zrušenie zmluvy v celom rozsahu vystavilo spotrebiteľa osobitne škodlivým dôsledkom, takže práve tento spotrebiteľ by bol za to penalizovaný (pozri v tomto zmysle rozsudok z 31. marca 2022, Lombard Lízing, C-472/20, EU:C:2022:242, bod 41 a citovanú judikatúru).

43 Z tohto hľadiska Súdny dvor rozhodol, že vnútroštátny súd musí byť schopný prípadne vyhovieť návrhu na vyhlásenie neplatnosti úverovej zmluvy z dôvodu nekalej povahy podmienky týkajúcej sa kurzového rizika, pokiaľ je konštatované, že táto podmienka je nekalá a zmluva nemôže naďalej existovať bez uvedenej podmienky (pozri v tomto zmysle rozsudok zo 14. marca 2019, Dunai, C-118/17, EU:C:2019:207, bod 56).

44 V tomto rámci treba tiež uviesť, že ak sa vnútroštátny súd domnieva, že vyhlásenie neplatnosti predmetnej úverovej zmluvy by malo za následok penalizáciu spotrebiteľa v zmysle judikatúry uvedenej v bode 42 tohto rozsudku, nahradenie dotknutej nekalej podmienky dispozitívnymi ustanoveniami vnútroštátneho práva nepredstavuje jediný dôsledok, ktorý je v súlade so smernicou 93/13 (pozri v tomto zmysle rozsudok z 25. novembra 2020, Banca B., C-269/19, EU:C:2020:954, body 39 a 40).

45 V prípade neexistencie ustanovenia vnútroštátneho práva dispozitívnej povahy alebo ustanovenia uplatniteľného v prípade súhlasu zmluvných strán predmetnej zmluvy o úvere, ktoré by mohlo nahradiť dotknuté nekalé podmienky, Súdny dvor spresnil, že v rozsahu, v akom spotrebiteľ neprejavil svoje želanie zachovať nekalé podmienky a zrušenie zmluvy by mohlo vystaviť tohto spotrebiteľa obzvlášť nepriaznivým dôsledkom, vysoká úroveň ochrany spotrebiteľa, ktorú treba

v súlade so smernicou 93/13 zabezpečiť, vyžaduje, aby na účely opätovného zavedenia skutočnej rovnováhy medzi právami a povinnosťami zmluvných strán vnútroštátny súd s ohľadom na vnútroštátne právo ako celok prijal všetky potrebné opatrenia na ochranu spotrebiteľa pred osobitne nepriaznivými dôsledkami, ktoré by mohlo spôsobiť zrušenie uvedenej zmluvy, najmä z dôvodu okamžitej splatnosti pohľadávky predajcu alebo dodávateľa voči spotrebiteľovi (rozsudok z 31. marca 2022, Lombard Lízing, C-472/20, EU:C:2022:242, bod 56 a citovaná judikatúra).

46 Za osobitných okolností teda Súdny dvor mohol najmä usúdiť, že nič nebráni tomu, aby vnútroštátny súd vyzval strany na rokovanie, pokiaľ určí rámec týchto rokovaní a ich cieľom je stanoviť skutočnú rovnováhu medzi právami a povinnosťami zmluvných strán zohľadňujúcu najmä cieľ ochrany spotrebiteľa, ktorý je základom smernice 93/13 (pozri v tomto zmysle rozsudok z 25. novembra 2020, Banca B., C-269/19, EU:C:2020:954, bod 42).

47 Okrem toho Súdny dvor spresnil, že ak sa vnútroštátny súd vzhľadom na povahu úverovej zmluvy domnieva, že nie je možné obnoviť situáciu účastníkov konania, v akej by sa nachádzali, keby táto zmluva nebola uzavretá, prináleží mu zabezpečiť, aby sa spotrebiteľ v konečnom dôsledku dostal do situácie, v akej by sa nachádzal, keby podmienka, ktorá bola považovaná za nekalú, nikdy neexistovala (rozsudok z 31. marca 2022, Lombard Lízing, C-472/20, EU:C:2022:242, bod 57).

48 V dôsledku toho je najmä možné, aby vnútroštátny súd na účely ochrany záujmov spotrebiteľa nariadil, že mu budú vrátené sumy, ktoré veriteľ neoprávnene získal na základe podmienky považovanej za nekalú, pričom k takému vráteniu dôjde z dôvodu bezdôvodného obohatenia (pozri v tomto zmysle rozsudok z 31. marca 2022, Lombard Lízing, C-472/20, EU:C:2022:242, bod 58).

49 Treba však zdôrazniť, že právomoc súdu nemôže ísť nad rámec toho, čo je nevyhnutné na obnovenie zmluvnej rovnováhy medzi zmluvnými stranami, a tým chrániť spotrebiteľa pred osobitne nepriaznivými dôsledkami, ktoré by mohlo spôsobiť vyhlásenie neplatnosti predmetnej úverovej zmluvy (rozsudok z 31. marca 2022, Lombard Lízing, C-472/20, EU:C:2022:242, bod 59).

50 V dôsledku toho treba na prvú a druhú otázku odpovedať tak, že článok 6 ods. 1 a článok 7 ods. 1 smernice 93/13 sa majú vykladať v tom zmysle, že tieto ustanovenia bránia tomu, aby v prípade, že v zmluve o úvere uvedená podmienka, podľa ktorej sa prenáša kurzové riziko na spotrebiteľa, spôsobuje z dôvodu svojej nekalej povahy neplatnosť tejto zmluvy vyjadrenej v cudzej mene – avšak splatnej v národnej mene –, bola táto zmluva vyhlásená za platnú a obsah povinností spotrebiteľa vyplývajúcich z uvedenej podmienky bol upravený prostredníctvom zmeny meny uvedenej zmluvy a úrokovej sadzby stanovenej v tejto zmluve alebo stanovením hornej hranice výmenného kurzu tejto meny.

O tretej otázke

51 Svojou treťou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa má článok 6 ods. 1 smernice 93/13 vykladať v tom zmysle, že bráni tomu, aby v prípade, že v zmluve o úvere uvedená podmienka, podľa ktorej sa prenáša kurzové riziko na spotrebiteľa, spôsobuje z dôvodu svojej nekalej povahy neplatnosť tejto zmluvy vyjadrenej v cudzej mene – avšak splatnej v národnej mene –, bola táto zmluva počas obdobia odo dňa jej uzavretia do dňa, kedy nadobudla účinnosť vnútroštátna právna úprava stanovujúca prepočet zmlúv o úvere vyjadrených v cudzej mene na národnú

menu, ponechaná v platnosti tým, že sa uvedená podmienka nahradí ustanoveniami vnútroštátneho práva týkajúcimi sa meny splácania úveru, platenia úrokov v zmluvných vzťahoch a určenia úrokovej sadzby.

52 Ako bolo uvedené v bode 42 tohto rozsudku, hoci Súdny dvor uznal, že vnútroštátny súd môže nahradiť nekalú podmienku zmluvy o úvere ustanovením vnútroštátneho práva dispozitívnej povahy, táto možnosť sa obmedzuje na výnimočné prípady, a to na prípady, v ktorých by v dôsledku vyhlásenia neplatnosti tejto nekalej podmienky musel súd zrušiť túto zmluvu v celom rozsahu, čím by dotknutého spotrebiteľa vystavil obzvlášť nepriaznivým dôsledkom, takže by bol penalizovaný.

53 Takáto možnosť nahradenia, ktorá je výnimkou zo všeobecného pravidla, podľa ktorého sú zmluvné strany naďalej viazané predmetnou zmluvou len v prípade, že môže ďalej existovať bez nekalých podmienok, ktoré obsahuje, sa však obmedzuje na ustanovenia vnútroštátneho práva, ktoré majú dispozitívnu povahu alebo sú uplatniteľné so súhlasom zmluvných strán, a spočíva najmä na dôvode, že takéto ustanovenia sa považujú za ustanovenia, ktoré neobsahujú nekalé podmienky (rozsudok z 3. októbra 2019, Dziubak, C-260/18, EU:C:2019:819, bod 59 a citovaná judikatúra).

54 Tieto ustanovenia sú totiž určené na to, aby odrážali rovnováhu, ktorú vnútroštátny zákonodarca chcel vytvoriť medzi všetkými právami a povinnosťami zmluvných strán niektorých zmlúv v prípadoch, keď sa zmluvné strany neodchýlili od štandardného pravidla stanoveného vnútroštátnym zákonodarcom pre dotknuté zmluvy alebo si výslovne zvolili uplatniteľnosť pravidla zavedeného vnútroštátnym zákonodarcom na tento účel (rozsudok z 3. októbra 2019, Dziubak, C-260/18, EU:C:2019:819, bod 60 a citovaná judikatúra).

55 Okrem toho z tejto judikatúry vyplýva, že medzery v zmluve, ktoré boli vyvolané vypustením nekalých podmienok v nej uvedených, nemôžu byť vyplnené len na základe vnútroštátnych ustanovení všeobecnej povahy (pozri v tomto zmysle rozsudok z 3. októbra 2019, Dziubak, C-260/18, EU:C:2019:819, bod 62).

56 V dôsledku toho treba na tretiu otázku odpovedať tak, že článok 6 ods. 1 smernice 93/13 sa má vykladať v tom zmysle, že toto ustanovenie bráni tomu, aby v prípade, že v zmluve o úvere uvedená podmienka, podľa ktorej sa prenáša kurzové riziko na spotrebiteľa, spôsobuje z dôvodu svojej nekalej povahy neplatnosť tejto zmluvy vyjadrenej v cudzej mene – avšak splatnej v národnej mene –, bola táto zmluva počas obdobia odo dňa jej uzavretia do dňa, kedy nadobudla účinnosť vnútroštátna právna úprava stanovujúca prepočet zmlúv o úvere vyjadrených v cudzej mene na národnú menu, ponechaná v platnosti tak, že sa uvedená podmienka nahradí ustanoveniami vnútroštátneho práva všeobecnej povahy, pokiaľ takéto ustanovenia vnútroštátneho práva nemôžu užitočne nahradiť tú istú podmienku jednoduchým nahradením zo strany vnútroštátneho súdu, ktoré si nevyžaduje jeho zásah, ktorý by viedol k zmene obsahu nekalej podmienky nachádzajúcej sa v uvedenej zmluve.

O trovách

57 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (ôsma komora) rozhodol takto:

1. **Článok 6 ods. 1 a článok 7 ods. 1 smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách**

   sa majú vykladať v tom zmysle, že:

   tieto ustanovenia bránia tomu, aby v prípade, že v zmluve o úvere uvedená podmienka, podľa ktorej sa prenáša kurzové riziko na spotrebiteľa, spôsobuje z dôvodu svojej nekalej povahy neplatnosť tejto zmluvy vyjadrenej v cudzej mene – avšak splatnej v národnej mene –, bola táto zmluva vyhlásená za platnú a obsah povinností spotrebiteľa vyplývajúcich z uvedenej podmienky bol upravený prostredníctvom zmeny meny uvedenej zmluvy a úrokovej sadzby stanovenej v tejto zmluve alebo stanovením hornej hranice výmenného kurzu tejto meny.

2. **Článok 6 ods. 1 smernice 93/13**

   sa má vykladať v tom zmysle, že:

   toto ustanovenie bráni tomu, aby v prípade, že v zmluve o úvere uvedená podmienka, podľa ktorej sa prenáša kurzové riziko na spotrebiteľa, spôsobuje z dôvodu svojej nekalej povahy neplatnosť tejto zmluvy vyjadrenej v cudzej mene – avšak splatnej v národnej mene –, bola táto zmluva počas obdobia odo dňa jej uzavretia do dňa, kedy nadobudla účinnosť vnútroštátna právna úprava stanovujúca prepočet zmlúv o úvere vyjadrených v cudzej mene na národnú menu, ponechaná v platnosti tak, že sa uvedená podmienka nahradí ustanoveniami vnútroštátneho práva všeobecnej povahy, pokiaľ takéto ustanovenia vnútroštátneho práva nemôžu užitočne nahradiť tú istú podmienku jednoduchým nahradením zo strany vnútroštátneho súdu, ktoré si nevyžaduje jeho zásah, ktorý by viedol k zmene obsahu nekalej podmienky nachádzajúcej sa v uvedenej zmluve.

Podpisy